

כהנא מסייע כהנא

רבינא משמיה דרבא אמר אם אשת כהן היא אינה חולצת כו'. אמר ליה רב משרשיא לרבינא שריתוה יהא רעוא דתשרו אף תרבא.

יבמות ל"ז רע"א

אמרת רב משרשיא זו היא כחידה סתומה, מלבד מה שאין שום יחס בין אותה ההלכה בתנאי קדושין לבין איסור אכילת חלב, הנה להכרעה זו הן יש מקום להיתרא על יסוד דעת תורה, בעוד שחלב הרי הוא איסור גמור, ואיך יתכן לומר כי השתמש בכחה דהתירא במקום שהרשות נתונה יבא להתיר גם איסור תורה?

ואמנם ידענו שממדת החכמים היא לומר "כהנא מסייע כהנא" ראה עירובין ק"ה א, וכן אמר רב כהנא הואיל ושמעתתא דכהני היא אימא בה מילתא שם ח' ע"ב, והכהנים דורשים מקרא זה לעצמם ערכין ד' ע"א, וכעין שאמרו רבי דאתי מדוד מהפך ודריש בזכותיה שבת נ"ו א, כן גם שמואל שהיה כהן ראה מגילה כ"ב א, וכאשר מצינו שר' יהושע בן לוי סייע לואי ירושלמי מעשר שני פ"ה ה"ה, וכן הכא רבא הכהן בא לסייע כהנא שאם אשת כהן היא אינה חולצת, אולם מה ענין וסרך איסור יש בדבר זה עד שיגרור כי יתיר כמו כן תרבא?

פתרון חידה זו נמצא כשנשים לב לדברי רבותינו בחולין מ"ט א שאמרו חלב שעל גבי קיבה כהנים נהגו בו היתר כר' ישמעאל שאמר משום אבותיו וסימנך כהנא מסייע כהנא. והיה פתגם זה שגור בפיהם שכהנא מסייע כהנא להתיר חלב, כלומר שעל גבי קיבה, ובכן כשראה רב משרשיא השתדלותו של רבא לסייע כהנא בהך דאשת כהן שפיר נקט יהא רעוא דתשרי גם תרבא.

[הרב ראובן מרגליות, מחקרים בדרכי התלמוד וחידותיו, עמ' פט-צ]